Μέχρι τα προπολεμικά χρόνια

Λοιμώδη νοσήματα στη Λαμία

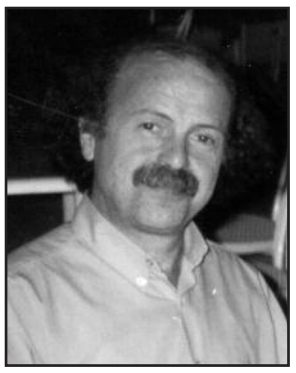

Γράφει ο
Κων/νος Αθ. Μπαλωμένος
φυσικός

Εισαγωγή

Οι ασθένειες έχουν μια ιστορία και κάθε εποχή έχει τις "δικές της" ασθένειες. Μερικές απ' αυτές υπάρχουν ήδη από την προϊστορική εποχή ή από την Αρχαιότητα. Αυτό το γνωρίζουμε από ίχνη τους που ανευρέθηκαν σε οστά στις ανασκαφές. Βέβαια οι ασθένειες βιώνονται διαφορετικά σε κάθε εποχή, εφόσον αλλάζουν οι κοινωνικές συνθήκες (που εξαρτώνται από τις οικονομικές), αλλά και από την εξέλιξη της παθολογίας των ασθενειών και την αντίσταση στους οργανισμούς.

Οι επιδημίες αποτελούσαν τις κυρίαρχες ασθένειες στην κοινωνία, για πολλούς αιώνες. Από το μεγάλο αριθμό θανάτων που προκαλούσαν, άλλαζαν δημογραφικά μια επαρχία ή μια χώρα. Έτσι η μαύρη πανώλη από το 1347 προκάλεσε 26 εκατομ. θανάτους. Από τον 6ο αι. εμφανίστηκε η λέπρα, που κορυφώθηκε το 13ο αι. και εξαλείφθηκε στη συνέχεια. Στο τέλος του 15ου αι. εμφανίστηκε στην Ευρώπη η σύφιλη. Μη λησμονούμε την ελονοσία με πολλά θύματα, τη φυματίωση, τον τύφο, τον τυφοειδή πυρετό, τον κοκίτη, την ιλαρά, τη δυσεντερία, τη διφθερίτιδα, κ.ά. πολύ θανατηφόρες στα παλιότερα χρόνια. Τον 19ο αι., ενώ είχε εξαλειφθεί στην Ευρώπη η πανώλη, ήρθε η χολέρα από την Ασία (με εκατοντάδες χιλιάδες θανάτους).

Στους παράγοντες μετάδοσης και εξάπλωσης πρέπει να αναφερθούν οι μετακινήσεις πληθυσμών, η φτώχεια, η έλλειψη καθαρού νερού, η κακή διατροφή και η προβληματική υγιεινή ανθρώπων και χώρων. Οι δυσμενείς κλιματικές συνθήκες με κακές σοδιές των αγροτών έφερναν την πείνα και τις επιδημίες (όπως συμβαίνει στις χώρες του τρίτου κόσμου). Για τη δημογραφική ανέλιξη ήταν καθοριστική η μείωση της παιδικής θνησιμότητας. Έτσι στη διάρκεια 2 αιώνων (1750-1950) ο πληθυσμός της Ευρώπης από τα 150 εκατομ. έφτασε τα 575 εκατομ. (μεταπολεμικά εξαλείφθηκε η παιδική θνησιμότητα).

Στη Λαμία, μετά την απελευθέρωση από τους Τούρκους, έχουμε μια πόλη χωρίς υποδομές (ύδρευση, αποχέτευση), με ελάχιστους γιατρούς και φάρμακα, που αναζητά - όπως και τα άλλα μέρη του τόπου μας - κάποια κοινωνική οργάνωση, με βελτίωση των όρων ζωής τους, κυρίως δε την αποφυγή των ασθενειών. Η πόλη είναι ακριτική, την περιοχή περιβάλλουν έλη, δρόμοι δεν υπάρχουν, η δε παιδική θνησιμότητα είναι μεγάλη. Στη Λαμία ήρθαν πολλοί ομογενείς από τον παροικιακό ελληνισμό και τα τουρκοκρατούμενα μέρη. Αργότερα, θα φθάσουν Θεσσαλοί πρόσφυγες, μετά τα αποτυχημένα κινήματα.

Ευτυχώς στις επόμενες δεκαετίες του 19ου αι. η Φθιώτιδα θα καλυφθεί σε ιατρικό δυναμικό, που προσέφερε σημαντικές υπηρεσίες αν και δεν διέθετε φάρμακα (δεν είχαν ακόμα ανακαλυφθεί τα αντιβιοτικά) για τις λοιμώδεις ασθένειες.

Στην παρούσα εργασία θα γίνει μια παρουσίαση των λοιμωδών νοσημάτων στη Λαμία μέχρι τα προπολεμικά χρόνια, με όσο γίνεται σύντομο τρόπο.

Κτίρια του Λοιμοκαθαρτήριου Ταράτσας Λαμίας

Α. Λοιμώδη νοσήματα στη διάρκεια του 19ου αι.

Στις πρώτες ενέργειες του ελεύθερου ελληνικού κράτους ήταν η ιατρική κάλυψη των (τότε) νομών με γιατρούς. Έτσι το 1835 διορίστηκε ο πρώτος νομίατρος στη Φθιώτιδα. Ήταν ο Δαμιανός Γεωργίου από την Κοζάνη. Τον διαδέχθηκε ο Μελέτιος Γεωργιάδης από τη Νιγρίτα. Ήρθε το 1836 και παρέμεινε μέχρι το θάνατό του (9-3-1877). Στη Λαμία οι γιατροί ήταν ελάχιστοι. Νοσοκομείο δεν υπήρχε.

Το 1837 άρχισε να λειτουργεί το Λοιμοκαθαρτήριο Ταράτσας (ή Καραντίνα) για υγειονομικό έλεγχο όσων έρχονταν από την Τουρκία με λοιμώδη νοσήματα. Έπαψε να λειτουργεί το 1881.

Από την ίδρυση του ελληνικού κράτους και για έναν αιώνα και πλέον μετά η παιδική θνησιμότητα είναι πολύ μεγάλη. Το 50% των βρεφών μέχρι 1 έτους πεθαίνει. Η παιδική θνησιμότητα θα εκλείψει από το 1960 περίπου και μετά.

Για βραχύ διάστημα, από το 1853 μέχρι το 1858 περίπου, λειτούργησε στη Λαμία το "Νοσοκομείο των σπυροκωλιώντων". Αυτό ήταν ένα αφροδίσιο νόσημα. Το 1855 επιδημία γρίπης και χολέρας στη Λαμία αποδεκατίζει το λαό. Είναι πολλά τα θύματα. Πιθανά προήλθε από πρόσφυγες της Θεσσαλίας που ήρθαν μετά την αποτυχημένη πρώτη θεσσαλική επανάσταση.

Ο πληθυσμός ήταν αγράμματος και κανείς δεν το ενημέρωσε ποτέ για προφύλαξη από τις μεταδοτικές ασθένειες. Στο ίδιο δωμάτιο ζούσαν υγιείς και άρρωστοι που έβηχαν, μεταδίδοντας μικρόβια στους άλλους. Οι υγιείς και οι άρρωστοι έτρωγαν με το ίδιο κουτάλι ή έπιναν νερό με το ίδιο ποτήρι και πάλι μετέδιδαν την ασθένειά τους (γρίπη, φυματίωση, κ.ά.).

Οι παιδικές ασθένειες συχνά οδηγούσαν στο θάνατο. Χαρακτηριστικό είναι το δημοσίευμα του 1873 της εφ. "Φάρος[1] της Όθρυος" που γράφει :

«Η ασθένεια διφθερίτις εξακολουθεί αποστέλλουσα εις τον άλλον κόσμον τα παιδιά εν Λαμία. Την παρελθούσαν εβδομάδα εκ της ασθενείας ταύτης, εκτός των άλλων, απεβίωσεν και το οκταετές κοράσιον του συμπολίτου μας, ενός των πρώτων εμπόρων της Λαμίας κ. Ευσταθίου Χατζάκου, ως και το άρρεν τέκνον του κ. Σάββα Πετζοπούλου».

Οι συνθήκες υγιεινής τόσο στις κατοικίες όσο και στην πόλη είναι άσχημες, συμβάλλοντας στη διάδοση των λοιμωδών παραγόντων. Από την εφ. "ΦΘΙΩΤΙΣ", του 1884 έχουμε μια περιγραφή[2] της κατάστασης:

"… η καθαριότης της πόλεως όλως ατελώς ενεργείται, καθ' όσον περιορίζεται εις το σκούπισμα των πλατειών, λιμνάζοντα ύδατα εν πάσαις ταις οδοίς, προερχόμενα εξ αποπάτων (!) περιστοιχούσι τας οικίας, λίμναι σχηματίζονται εν τοις προς την ανατολικομεσημβρινήν πλευράν της πόλεως Λαμίας περιβολίοις εξ υδάτων ακαθάρτων, και ιόν εν μεγίστη δόσει εκπέμπουσι, δηλητηριάζοντα την ατμόσφαιραν".

Οι ξένοι περιηγητές που πέρασαν από την περιοχή αυτή κατέγραψαν τις αιτίες των ασθενειών από τα στάσιμα νερά, τα κουνούπια και άλλα ανωφελή, που μεταδίδουν την ελονοσία. Έτσι έγραψαν :

« … Το Ζητούνι, η αρχαία Λαμία κατοικείται από 3000 κατοίκους, οι περισσότεροι των οποίων είναι Έλληνες …. Ο αέρας είναι ανθυγιεινός λόγω της εγγύτητας της περιοχής με το έλος και τους ορυζώνες. Οι κάτοικοι έχουν μια κίτρινη και αρρωστημένη εμφάνιση…»

Έντουαρντ Ντόντγουελ – (1805-1806)

« … το Ζητούνι εθεωρείτο κι επισήμως ένα ανθυγιεινό μέρος. … Η πόλη εξαπλώνεται ακανόνιστα με σπίτια ανάμεσα σε δένδρα που μοιάζουν κομμένα και οι βρώμικες καλύβες ανακατεμένες με τα σπίτια δίνουν στο μέρος έναν αέρα μιζέριας κι εγκατάλειψης. Μοιάζει πιότερο με μέρος σε παρακμή … Στο Ζητούνι η καλλιέργεια ρυζιού και καπνών είναι ήδη απαγορευμένη. Όσον αφορά το πρώτο είναι πιθανό η υγεία της πόλης του Ζητουνιού να απαιτεί αυτή τη θυσία μιας και μόνο η ιδέα για επανακαλλιέργεια ρυζιού απορρίπτεται …»

Τζορτζ Φίνλεϊ - 1835

« … περί Λαμίας έν εγνώριζον, ότι είναι – ότι ήτο τουλάχιστον – η πόλις των πυρετών … Ευτυχώς το νερό της άφθονον χάρις εις τον πρώην και νυν δήμαρχον κ. Σκληβανιώτην, άφθονον και υγειινόν …»

Βλάσης Γαβριηλίδης - 1892

« … Βρισκόμαστε στην καρδιά του καλοκαιριού, θερινή ώρα με το … (α) συνεχές κατάβρεγμα των δρόμων, οι σκνίπες, οι κορέοι και τα κουνούπια. ..»

Γιάννης Γαληνός - 1932

Σημαντική πρώτη προσπάθεια για τη Λαμία έγινε από το δήμαρχο Αριστείδη Στ. Σκληβανιώτη (την περίοδο 1891-1899), που έφερε πόσιμο νερό στην πόλη με δίκτυο από την περιοχή Ταράτσας. Ο επόμενος δήμαρχος Νικόλαος Κρίτσας (την περίοδο 1899-1903) επέκτεινε το δίκτυο του υπονόμου της πόλης.

Η καταπολέμηση των ασθενειών απασχόλησε από παλιά τον άνθρωπο, όμως μέχρι τις αρχές του 20ού αι. φάρμακα ειδικά για ορισμένη ασθένεια, ήταν ελάχιστα. Μπορούν να αναφερθούν η κινίνη (ή κινίνο) για την ελονοσία, τα άλατα του υδραργύρου για τη σύφιλη και η εμετίνη για τη δυσεντερία.

Στην Ευρώπη, το 1885 έγινε η πρώτη σημαντική ανακάλυψη εμβολίου για τη λύσσα από το Γάλλο Λουί Παστέρ. Το τέλος[3] του 19ου αι. με την είσοδο του 20ού αρχίζει η ανακάλυψη των εμβολίων και των ορών. Το 1896, ο Άγγλος γιατρός Έντ. Τζένερ (1749-1823), με εμβολιασμό έσωσε πολύν κόσμο από την ευλογιά.

Ο Γερμανός γιατρός Έμιλ Μπέρινγκ (1854-1917) ανακάλυψε τη θεραπεία με ορούς (οροθεραπεία) και τη δημιουργία ανοσίας στον ανθρώπινο οργανισμό. Επίσης ανακάλυψε τον ορό για τη θεραπεία της διφθερίτιδας, που ήταν η κύρια αιτία θανάτου ιδιαίτερα των παιδιών. Επιπλέον, συνέβαλε στη θεραπεία του τετάνου, από τον οποίο κυρίως πέθαιναν οι τραυματίες σε πολέμους.

Ο πρώτος που δημιούργησε χημική ουσία για φάρμακο και δοκιμασμένο, ήταν ο Γερμανός Πάουλ Έρλιχ (1854-1915) με την σαρβαρσάνη-606 (όπως ονομάστηκε αρχικά), για τη θεραπεία της σύφιλης (1909).

Β. Λοιμώδη νοσήματα στη διάρκεια του 20ού αι.

Στη Λαμία την άνοιξη του 1911 αρχίζει τη λειτουργία του το Ελασσώνειο Πολιτικό Νοσοκομείο, με 20 κλίνες. Είναι το πρώτο και μοναδικό πολιτικό[4] νοσοκομείο που απέκτησε η πόλη μέχρι το 1940. Το 1918, ενσκήπτει η πανδημία της ισπανικής γρίπης. Στη Λαμία έπληξε περισσότερο τη ζώνη[5] της ενορίας των Αγ. Θεοδώρων (με 200-250 θύματα), ενώ οι άλλες ενορίες του Αγ. Νικολάου και της Παναγίας Δέσποινας είχαν μικρότερο αριθμό θυμάτων. Η αριθμητική εκτίμηση[6] υπολογίζει τα θύματα σε 300-350 άτομα.

Ιωάννης Μακρόπουλος (1928)

Ο δήμαρχος Λαμίας Ιωάννης Γρ. Μακρόπουλος στη διάρκεια της θητείας του 1925-29 σφράγισε όλα τα πηγάδια της πόλης και έφερε άφθονο πόσιμο νερό στην πόλη από το Γοργοπόταμο, απαλλάσσοντας τους κατοίκους από τη δυσεντερία και μερικώς από την ελονοσία.

Το Δεκέμβριο του 1927 καταγράφηκε ένα κρούσμα πανώλης[7] στον Άγιο Κωνσταντίνο με το θάνατο ενός ανθρώπου (Αλ. Καρούσος). Επιβεβαιώθηκε από τον (τότε) Νομίατρο Τριανταφύλλου.

Η φυματίωση είναι μάστιγα της προπολεμικής περιόδου. Από στοιχεία[8] των Ιερών Ναών της Λαμίας (μέχρι τα 1950) προκύπτει ότι στην ενορία του Ι. Ν. Αγ. Θεοδώρων πέθαναν 71 άτομα (ποσοστό 10%), στην ενορία[9] του Ι. Ν. Αγ. Νικολάου πέθαναν 61 άτομα (ποσοστό 9%), στην ενορία[10] του Ι. Ν. Παναγίας Δέσποινας πέθαναν 113 άτομα (ποσοστό 6%), στην ενορία του Ι. Ν. Ευαγγελίστριας πέθαναν 29 άτομα (ποσοστό 7%) και στην ενορία του Ι. Ν. Αγ. Δημητρίου πέθαναν 25 άτομα (ποσοστό 4%).

Έτσι το Φεβρουάριο του 1928, οι αδελφοί Ιωάννης[11] και Δημήτριος Μακρόπουλος ανακοινώνουν τη διάθεση ποσού 400.000 δρχ. για την Ανέγερση Σταθμού Νοσηλείας (Σανατόριο) για τους φυματιώντες του τόπου. Η θέση του Σταθμού θα ήταν παρά την Μονή Αντίνιτσας. Δυστυχώς η διάνοιξη του δρόμου επικοινωνίας θα καθυστερήσει το έργο που θα ολοκληρωθεί το 1935.

Γενικότερα η κατάσταση στην Ελλάδα από πλευρά θνησιμότητας ήταν άσχημη. Το Μάρτιο 1928, ο τότε υπουργός Συγκοινωνιών (και γιατρός) Χαρδαμάτης ανακοίνωσε ότι :

"Η Ελβετία έχει 13 τοις χιλίοις θνησιμότητα[12] το έτος, το Βέλγιο 14, η Γερμανία 16, η Γαλλία 18 και η Ελλάς 22-24 συνεπεία της ελονοσίας, της φυματιώσεως και άλλων ανθυγιεινών συνθηκών …"

Η περίοδος του θέρους με τους καύσωνες, αλλά και του φθινοπώρου που παρέτεινε αρκετές φορές τη ζέστη ήταν πλέον βασανιστικές για τους κατοίκους όλης της λεκάνης του Σπερχειού. Το 1928 δίνουμε σύντομα δημοσιεύματα του τύπου που αποτυπώνουν την κατάσταση :

" … Η ελονοσία ήταν αποτέλεσμα του αφόρητου καύσωνα, που παραμένει για μέρες και μαστίζει τους κατοίκους όλης της περιφέρειας, στην οποία τελευταία ενέσκηψε και ο δάγκειος πυρετός." [*Αύγουστος 1928*]

Ο δάγκειος πυρετός είναι μόλυνση η οποία προκαλείται από αντίστοιχο ιό, που μεταδίδεται από κουνούπια. Δεν υπάρχει εμβόλιο. Προκαλεί υψηλό πυρετό, εξανθήματα και πόνο σε μύες και αρθρώσεις. Διαρκεί 10 και πλέον ημέρες. Σε παιδιά μπορεί να γίνει επικίνδυνη.

"… Ο Νομάρχης Φθιωτιδοφωκίδος προσβλήθηκε[13] από δάγκειο πυρετό στο τελευταίο ταξίδι του στην Αθήνα. Με πυρετό 40^0C, ο Νομάρχης προώθησε προβλήματα του νομού (ίδρυση τηλεφωνικού κέντρου Λαμίας, κ.ά.)." [*Νοέμβριος 1928*]

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1] Λαμία, 10 Νοεμβρίου 1873.

[2] εφ. ΦΘΙΩΤΙΣ, 22-9-1884, Λαμία.

[3] Ήταν η εποχή που ο Γερμανός Μπέρινγκ (1854-1917) ετοίμαζε ένα αντιδιφθεριτικό ορό και ο Ιάπωνας Κιταζάτο αναζητούσε ένα φάρμακο κατά του τετάνου.

[4] Το 1869 ήταν σε λειτουργία Στρατιωτικό Νοσοκομείο στη Λαμία (σήμερα είναι η ΛΑΦ Λαμίας, στην οδό Ρήγα Φεραίου).

[5] Κωνσταντίνου Αθ. Μπαλωμένου : "Η συνοικία και ενορία των Αγίων Θεοδώρων Λαμίας (στο πρώτο μισό του 20ού αι.)", περ. ΦΘΙΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ 2006, σ. 179, Λαμία.

[6] Από ανέκδοτη εργασία του γράφοντος.

[7] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 7, σ.4, 18-12-1927, Λαμία

[8] Κωνσταντίνου Αθ. Μπαλωμένου : "Ορεινόν Αντιφυματικόν Αναρρωτήριον Αντινίτσης", σ. 14-21, Ιούνιος 2007, Λαμία.

[9] Κωνσταντίνου Αθ. Μπαλωμένου : "Η ζώνη της ενορίας του Αγίου Νικολάου Λαμίας (στο πρώτο μισό του 20ού αι.)", σ. 73-74, Λαμία, 2008.

[10] Κωνσταντίνου Αθ. Μπαλωμένου : "Η ζώνη της ενορίας του Ι Ναού Παναγίας Δέσποινας Λαμίας (στο πρώτο μισό του 20ού αι.)", σ. 122-125, περ. ΦΘΙΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ 2008, Λαμία.

[11] Ο Ιωάννης Γρ. Μακρόπουλος ήταν τότε και δήμαρχος Λαμίας (την περίοδο 1925-29).

[12] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 24, σ. 1, 10-3-1928, Λαμία.

[13] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 91, σ.4, 10-11-1928, Λαμία.

(Συνεχίζεται)

Μέχρι τα προπολεμικά χρόνια

Λοιμώδη νοσήματα στη Λαμία

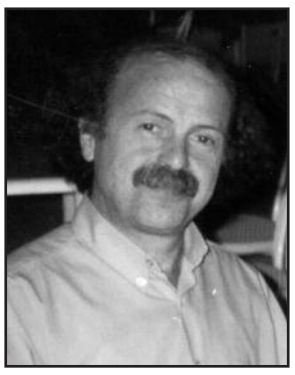

Γράφει ο
Κων/νος Αθ. Μπαλωμένος
φυσικός

(Συνέχεια από το χθεσινό μας φύλλο)

Ακόμα και οι στρατευμένοι της περιοχής μας προσβλήθηκαν από ασθένειες που έφεραν τα πολλά κουνούπια. Έτσι :

" … Λόγω της μεταβολής του καιρού, αι ασθένειαι και ιδίως η γρίππη[14] μαστίζει την πόλιν μας. Το στρατιωτικόν νοσοκομείον αριθμεί **υπερδιακοσίους** γριππιώντας. Εις την Νομαρχίαν δε εδηλώθησαν **υπέρ εκατόν κρούσματα** μεταξύ των συμπολιτών μας ευτυχώς ελαφράς μορφής."

Ο τοπικός τύπος επιμένει ότι ο δάγκειος πυρετός μεταδόθηκε στην περιοχή μας από άρρωστα άτομα που ήρθαν από αλλού. Συγκεκριμένα (τον Αύγουστο του 1928) αναφέρουν :

"… Η ελονοσία[15], άμεσον αποτέλεσμα του αφορήτου καύσωνος και του αμεταβλήτου της καταστάσεως του καιρού, μαστίζει τους κατοίκους όλης της περιφερείας μας, εις την οποία τελευταίως ενέσκηψεν εις επίμετρον και ο δάγκειος".

"… Παρά τας διαδόσεις και τα όσα εσφαλμένως εγράφησαν εις αθηναϊκάς συναδέλφους, ο Δάγκειος είναι σχεδόν άγνωστος εις την πόλιν μας, όπου προσεβλήθησαν[16] μέχρι τούδε μόλις επτά - δέκα άτομα ελθόντα εξ Αθηνών".

" … Κατά την λήξασαν εβδομάδα[17] εσημειώθησαν περί τα 20 κρούσματα δαγκείου. Το πλείστον εκ προσώπων αφιχθέντων εξ Αθηνών και σε συγγενείς προς τους ως άνω προσβληθέντας."

Στο 1929 στη Λαμία "αι ιερόδουλοι εκτοπίσθηκαν[18] εκ των γνωστών οίκων ανοχής και διεσκορπίσθησαν καθ' όλην την πόλιν…". Σε άλλο δημοσίευμα[19] επισημαίνεται η νόσος των αφροδισίων (εννοεί τη σύφιλη) γράφοντας "Κατά τας μαρτυρίας των ιατρών ειδικών και μη, τόσον εις την πόλιν μας όσον και εις τας γύρω κοινότητας η νόσος των αφροδισίων έχει εξαπλωθεί επικινδύνως." Ο τοπικός τύπος καλούσε τους αρμόδιους για "συστηματικό αγώνα κατά της νόσου". Το ίδιο έτος, ο γιατρός Απόστολος Κουνούπης, με την ειδικότητα του "συφιλιδολόγου" (!) εκδίδει βιβλίο στη Λαμία, με τίτλο «Αγών κατά των αφροδισίων νοσημάτων».

Επιστρέφουν, από το Μάιο του 1929, οι φόβοι για το δάγκειο πυρετό για το καλοκαίρι που θα ακολουθήσει. Ο τοπικός τύπος γράφει σχετικά: " … Αι αθηναϊκαί συνάδελφοι κάμουν μνείαν δια τον περισυνόν επισκέπτην μας τον Δάγκειον. Κρούσματα γράφουν σημειούνται πυκνά, εις τας επαρχίας. Δεν αμφιβάλλομεν ότι η είδησις αληθεύει, αλλά ημείς[20] τι κάμνομεν; Αι υγειονομικαί και αστυνομικαί αρχαί πρέπει να αρχίσουν κινούμεναι από τώρα. Η άμυνα θα είναι δύσκολος όταν την πόλιν μας επισκεφθή η νόσος".

Στη Λαμία λειτούργησε ο Ανθελονοσιακός Σταθμός που στεγαζόταν[21] στην οδό Βύρωνος, στο σπίτι του Σπ. Καρανάσιου του «Αμερικάνου», απέναντι απ' τον Πλάτανο. Τη θέση της προϊσταμένης ανέλαβε η γιατρός Μίνα Βερδέλη, ειδικευμένη στην ελονοσία. Το 1931, με δαπάνη της Κοινωνίας των Εθνών, πήγε[22] στο Παρίσι για σειρά διαλέξεων του καθηγητού κ. Brumpt. Τη διεύθυνση του Σταθμού ανέλαβε τότε ο γιατρός Αντώνιος Φίλης.

Το Μάιο του 1931 στη Στυλίδα εκδηλώθηκαν περί τα είκοσι κρούσματα[23] κοιλιακού τύφου. Οι κάτοικοι πανικοβλήθηκαν έχοντας υπόνοιες ότι το υδραγωγείο είναι μολυσμένο. Ο νομίατρος φρόντισε για απομόνωση των ασθενών αποφεύγοντας τη διάδοση της νόσου και ζήτησε να γίνει εξέταση των υδάτων.

Το καλοκαίρι του 1931 κορυφώνονται τα περιστατικά από την ελονοσία[24]. Σε κάθε σπίτι της Λαμίας είναι 2-3 κρεβατωμένοι με 39-41 πυρετό. Οι γιατροί συνιστούν την κινίνη, αλλά συναντούν τη δυσπιστία των ασθενών λόγω νοθείας ή κακής ποιότητος αυτής.

Το Σεπτέμβριο του 1931, επιτροπή του Νομού (νομάρχης, δήμαρχος Λαμίας Γ. Πλατής, μοίραρχος, υγειονομικός επιθεωρητής, διευθυντής του ανθελονοσιακού σταθμού γιατρός Φίλης) συζήτησε μέτρα[25] αντιμετώπισης του δάγκειου πυρετού. Αποφασίστηκε καθαριότητα οδών, αυλών και κήπων της πόλης. Ζητήθηκαν χρήματα από το υπουργείο.

Η χώρα οδηγείται στη χρεοκοπία. Στις 21/9/1931 ο πρωθυπουργός Ελευθ. Βενιζέλος αποσύνδεσε τη δραχμή από την αγγλική λίρα και το Μάιο του 1932 κήρυξε χρεοστάσιο, με το οποίο οι τόκοι των εξωτερικών δανείων μειώθηκαν κατά 25% η δε δραχμή υποτιμήθηκε και παρέσυρε και την οικονομία.

Ο τύπος εκφράζει το λαϊκό αίσθημα για το μοναδικό φάρμακο (το κινίνο), που λείπει από τα σπίτια. Έτσι :

"… ενώ η ελονοσία θερίζει και το μοναδικό φάρμακο[26], η κινίνη, σε άπορους πάσχοντες δεν χορηγείται πλέον και - αντί να είναι δωρεάν - η τιμή της έφτασε τις 6,50 δρχ. το σωληνάριο…".

Για μείωση των κρατικών εξόδων, η κυβέρνηση αποφάσισε την κατάργηση[27] των Ανθελονοσιακών Συνεργείων. Η ιατρική επίβλεψη θα ασκείται πλέον από κοινοτικούς και δημοτικούς γιατρούς, στους δε πληθυσμούς με ελονοσία θα χορηγείται ανελλιπώς η κινίνη.

Το χειρότερο έρχεται από την άνοιξη του 1933. Λόγω υπερτίμησης του δολαρίου, ένα κουτί κινίνης[28] από 26 δρχ. έφτασε τις 32 δρχ.! Για τα μέρη που μαστίζονταν από την ελονοσία, η κινίνη δεν έπρεπε να λείπει από κανένα σπίτι, ούτε να υπερτιμηθεί και να φορολογείται, αλλά αντίθετα έπρεπε να παρέχεται δωρεάν. Οι ποσότητες στα φαρμακεία είναι ανεπαρκείς. Ο τοπικός τύπος διαμαρτύρεται δίκαια.

Οι διαμαρτυρίες έφεραν ένα θετικό αποτέλεσμα. Το Μάιο του 1933, το Υπουργείο Κρατικής Υγιεινής και Προνοίας (υπουργός ήταν ο Λαμιώτης Ιωάν. Μακρόπουλος) αποφάσισε μείωση[29] της τιμής της κινίνης για την καταπολέμηση της ελονοσίας, από την οποία η Φθιώτιδα "θερίζεται". Συγκεκριμένα το κουτί (με 5 σωληνάρια) από 32 δρχ. θα πωλείται 27 δρχ., ενώ χύμα η κινίνη από 4.500 δρχ./κιλό θα πωλείται 3.750 δρχ./κιλό. Παράλληλα όμως οι πολίτες ζητούσαν μείωση τιμής και σε άλλα φάρμακα (με κατάργηση των φόρων).

Όμως ο τοπικός τύπος[30] εξακολουθεί να διαμαρτύρεται, επειδή απαγορεύεται η εισαγωγή κινίνης απ' το εξωτερικό, από τους φαρμακοποιούς, εφόσον είναι μονοπωλιακό προϊόν του κράτους και διατίθεται σε "φουσκωμένη" τιμή, ενώ αντίθετα θα ήταν φτηνότερο. Όπως γράφει ο τύπος, μπορεί το κράτος να έχει οικονομικές ανάγκες αλλά δεν επιτρέπεται να αισχροκερδεί και να λείπει η κινίνη από τα φαρμακεία.

Η στατιστική είναι αδυσώπητη. Μετά τη φυματίωση, η δεύτερη μεγάλη ελληνική πληγή[31] είναι η ελονοσία. Στην 5ετία 1924-1929 πέθαναν απ' αυτήν 25.733 άτομα (ποσοστό θανάτων 5,45 %). Την επόμενη 5ετία 1929-1934 πέθαναν απ' αυτήν 29,828 άτομα (δηλ. έγινε αύξηση 17 %)!

Το Νοέμβριο του 1933 σημειώθηκαν στη Λαμία πολλά κρούσματα οστρακιάς[32], με φόβους για πιθανή νέα επιδημία της νόσου[33], μετά από εκείνην του παρελθόντος χειμώνα. Ζητήθηκε από τις αρχές η λήψη προληπτικών μέτρων.

Το μοναδικό στην πόλη, το Ελασσώνειο Νοσοκομείο Λαμίας, αφημένο χωρίς πόρους και χωρίς συντήρηση του κτιρίου το 1933 παύει να λειτουργεί, μετά από 22 χρόνια προσφοράς.

Από διαφήμιση στην εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, 1931, Λαμία

Τα φάρμακα για την ελονοσία που διαφημίζονται το 1934, είναι η "Εζανωφέλη", (το μοναδικό σε χάπια), ενώ άλλα φάρμακα σε μορφή σκόνης είναι η "Παστερίνη" (αντιπυρετικό), η "Απυρετόλη"[34], η "Κινοπλασμίνη" και η "Αντιθερμόλη".

Β1. Ασθένειες των μαθητών/μαθητριών της Λαμίας

Τη διετία 1931-33, ο τότε υγειονομικός επιθεωρητής και γιατρός **Κωνσταντίνος Νικ. Καρυαμπάς** (1888-1980) μετά από ατομική εξέταση που έκανε σε 1.383 παιδιά ηλικίας 6-13 ετών των δημοτικών σχολείων της Λαμίας, έδωσε τα πορίσματα της έρευνάς του, που είναι πολύ σημαντικά και ενδιαφέροντα. Θα δώσουμε με όσο γίνεται συνοπτικό τρόπο τα αποτελέσματα[35] αυτά.

Η όψη των παιδιών έδωσε στοιχεία για την κράση τους και τα πιθανά προβλήματα υγείας των. Βρέθηκαν αναιμικά παιδιά με γαιώδη όψη (που συνήθως πάσχουν από ελονοσία, μάλλον χρόνια), ισχνά (που μαρτυρούν κακή θρέψη, από έλλειψη καλής ή επαρκούς τροφής, ή ανθυγιεινές συνθήκες ζωής), ωχρά (που πάσχουν από αλλοιώσεις του αίματος ή από παρασιτικές νόσους), λεπτοφυή (που είναι ευπαθή σε νόσους) και με πρώρη ανάπτυξη (που μπορεί να έχουν δυσάρεστες συνέπειες). Συνολικά καταγράφηκαν 374 άτομα (ποσοστό 27 %) του παιδικού πληθυσμού.

Από έλεγχο της κατάστασης του δέρματος βρέθηκαν με ακάθαρτο δέρμα 305 μαθητές και 250 μαθήτριες, δηλ. συνολικά 555 άτομα (ποσοστό 40%). Η ρυπαρότητα του δέρματος έφερε την προσβολή από δερματικές ασθένειες (λειχήνες, σταφυλοκοκκίαση, φθειρίαση, πυοδερμίτιδα, τριχοφάγο, κνησμό, κερί, ψώρα και έκζεμα). Καταγράφηκαν 50 παιδιά με δερματικές ασθένειες.

Αν και στην πόλη της Λαμίας την περίοδο του μεσοπολέμου λειτουργούσαν λουτρά, φαίνεται ότι λίγοι σύχναζαν και πλένονταν σ' αυτά, και βέβαια δεν πλένονταν τα παιδιά[36] τους. Ευτυχώς στο Παρθεναγωγείο[37] έγιναν λουτρά με τη συνδρομή των κυριών της Λαμίας, των δασκάλων (με χρήματα από λαχειαγορά) και με τη συνδρομή του υπουργείου, που όμως δεν λειτούργησαν μέχρι το 1933. Ευτυχώς στο σχολείο, οι δάσκαλοι ήλεγχαν τα περιστατικά δερματικών ασθενειών και απομάκρυναν όσα παιδιά έπασχαν, προλαμβάνοντας τη μετάδοση και επέκταση αυτών.

Ο επόμενος έλεγχος του λεμφικού συστήματος (φαινόμενα δυσκρασίας του οργανισμού) έγινε μόνο από κλινική παρατήρηση, εφόσον στο σχολείο δεν γίνονταν αιματολογικές ή ακτινολογικές εξετάσεις. Από 1.383 άτομα που εξετάστηκαν, τα 552 βρέθηκαν να πάσχουν από αδενοπάθειες, κλπ. Βέβαια πιο λεπτομερής εξέταση θα έφτανε σε ποσοστό 95%, εφόσον ίχνη αδενοπάθειας φέρουν σχεδόν όλα τα παιδιά, μιας και αυτή οφείλεται σε λανθάνουσα μόλυνση ή σε προδιάθεση για φυματίωση. Η κράση, οι συνθήκες ζωής ή άλλες νόσοι θα έκριναν αν ο οργανισμός τους θα απαλλασσόταν ή θα εκδήλωνε τη φυματίωση.

Ακολούθησε έλεγχος του αναπνευστικού συστήματος των παιδιών. Αυτό είναι εκτεθειμένο σε μολύνσεις από μικρόβια, από εξανθηματικές νόσους και στη φυματίωση. Οι ανωμαλίες μπορεί να είναι μόνιμες ή περαστικές. Εντοπίστηκαν κατάρρους, τραχύτης αναπνοής, αδυναμία αναπνοής, φυματιώδης αναπνοή, άσθμα βρογχικό, κ.ά., σε 254 περιστατικά (ποσοστό 18%). Η ιατρική σύσταση του νομίατρου ήταν η συστηματική σωματική αγωγή (γυμναστική) στο σχολείο, που είναι άριστο μέσο για ενίσχυση των πνευμόνων.

Από τα αισθητήρια όργανα συστήθηκε να μην παραμελείται η καθαριότητα του έξω πόρου του αυτιού, που βουλώνει από κυψελίδα ύλη, προκαλώντας βαρηκοΐα στα παιδιά.

Για τα δόντια, η έλλειψη καθαριότητος προκαλεί την καταστροφή τους, αλλά επιπλέον από το στόμα εισέρχονται μικρόβια προκαλώντας ασθένειες. Από την εξέταση βρέθηκαν 568 μαθητές/τριες με τερηδονισμένα (χαλασμένα) δόντια (ποσοστό 41%).

Από την εξέταση του σκελετού βρέθηκαν 43 μαθητές-μαθήτριες με ελαττωματικούς θώρακες, που οφείλονταν σε πολλές αιτίες ραχιτισμού, αλλά και στις συνήθειες μητέρων να φασκιώνουν σφικτά τα βρέφη, προκαλώντας παραμόρφωση του σκελετού και δημιουργώντας έτσι ανωμαλίες στη λειτουργία της αναπνοής.

Για τη σωματική ανάπτυξη (σε βάρος, ανάστημα και περίμετρο) των μαθητών/μαθητριών, η έρευνα κατέληξε στο δυσάρεστο συμπέρασμα ότι τα παιδιά της Λαμίας υπολείπονται σε βάρος και σε ανάστημα από το μέσο όρο των παιδιών αυτής της ηλικίας! Συγκεκριμένα :

Στο ανάστημα (ύψος) και στην ηλικία των 14 ετών τα αγόρια της Λαμίας είναι 1,37 μ., ενώ ο μέσος όρος των ελληνοπαίδων (αγοριών) είναι 1,55 μ., δηλ. υστερούν κατά 18 εκατοστά. Τα κορίτσια, στην ηλικία των 14 χρόνων υστερούν κατά 10 εκατοστά από τον αντίστοιχο μέσο όρο.

Στο βάρος, στην ηλικία των 14 ετών τα αγόρια υστερούν από το μέσο όρο κατά 11 κιλά, ενώ τα κορίτσια στην ηλικία των 13 ετών υστερούν κατά 3,5 κιλά!

Αναζητώντας τις αιτίες αναφέρθηκαν : (α) το κλίμα, (β) η μεγάλη νοσηρότητα ιδίως προς την ελονοσία, (γ) η κοινωνική και οικονομική κατάσταση των γονέων, με τις δυσμενείς συνθήκες ζωής (ανεπαρκής σίτιση), (δ) η έλλειψη συστηματικής σωματικής αγωγής. Επιπλέον η εφηβεία, που σε άλλα μέρη αρχίζει από τα 11-12 έτη (για θήλεα) και από 13-14 (για άρρενα), εδώ εμφανιζόταν κατά 1-2 έτη αργότερα.

Κλείνοντας την έρευνα ο γιατρός Κων. Καρυαμπάς έδωσε λίγες προτάσεις. Τις αναφέρουμε :

Επειδή οι περισσότεροι μαθητές είναι βιοπαλαιστές, πρέπει να εξακολουθήσουν, αλλά και επεκταθούν τα συσσίτια, ιδίως για τους άπορους μαθητές. Τα μαθητικά λουτρά καθαριότητας (έτοιμα από ετών) κακώς δεν λειτούργησαν από έλλειψη πίστωσης και συντήρησης. Για την αδενοπάθεια των μαθητών χρειάζεται τροφή θρεπτική, καθαριότητα γενικά και αέρας καθαρός, με ήλιο. Για τα αναπνευστικά προβλήματα χρειάζεται συστηματική σωματική άσκηση στα σχολεία, σε όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[14] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 113, σ. 4, 2-2-1928, Λαμία
[15] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, Αύγ. 1928, Λαμία.
[16] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 75, σ. 3, 12-9-1928, Λαμία.
[17] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 79, 26-9-1928, Λαμία
[18] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 150, σ.1, 15-6-1929, Λαμία.
[19] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 161, σ.1, 24-7-1929, Λαμία.
[20] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 137, σ. 1, 1-5-1929, Λαμία.
[21] Μαρίας Τζιβελέκη-Πολυμεροπούλου : "Τα Σαϊπαίικα, Συνοικία «Τρουμπέ» Λαμίας", Λαμία 1994.
[22] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, στήλη ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ, φ. 365, σ. 1, 6-6-1931, Λαμία
[23] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 356, σ. 4, 16-5-1931, Λαμία
[24] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 385, σ.1, 23-7-1931, Λαμία.
[25] Είδηση "Ο δάγκειος επί θύραις", εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 401, σ.4, 1-9-1931, Λαμία.
[26] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 542, σ. 1, 2-8-1932, Λαμία.
[27] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 590, σ. 4, 26-11-1932, Λαμία.
[28] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 637, σ. 1, 21-3-1933, Λαμία.
[29] "Ο ανθελονοσιακός Αγών" , εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 660, σ.4, 18-5-1933, Λαμία.
[30] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 697, σ. 1, 12-8-1933, Λαμία.
[31] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, Τρίτη 13-8-1935, Λαμία.
[32] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 735, σ.1, 9-11-1933, Λαμία.
[33] Είναι μολυσματική νόσος με εξανθήματα (παλιότερα λεγόταν σκαρλατίνα). Προέρχεται από ανθεκτικό στρεπτόκοκκο. Προσβάλλει παιδιά 4-10 ετών κυρίως, αλλά και ενήλικες. Για θεραπεία χρησιμοποιούνται πενικιλίνες ενδομυϊκά. Νέο στέλεχος το 2011 της νόσου στο Χονγκ Κονγκ προκάλεσε 2 θανάτους.
[34] Διαφήμιση στην εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 559, σ. 3, 13-9-1932, Λαμία.
[35] Δημοσιεύτηκαν σε σειρά άρθρων του στην εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, στα φ. 721-725, σ. 1, από 7 έως 17 Οκτ. 1933, Λαμία
[36] Οι μεγάλοι έχουν υδροφοβία, που μεταφέρουν και στα παιδιά τους.
[37] Στο κτίριο της οδού Υψηλάντου, τότε Δημοτικό Σχολείο Θηλέων (Παρθεναγωγείο). Τώρα είναι γνωστό ως Πέτρινο.

(Συνεχίζεται)

ΕΠΙΚΑΙΡΟΙ ΣΑΤΙΡΙΚΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

Ο ΤΡΟΧΟΣ ΤΗΣ ΤΥΧΗΣ

Ο τροχός γυρνά της τύχης
εναλλάσσονται οι καιροί
είμαστε όντα της Ζυρίχης
άτυχοι και τυχεροί.
Περιμένουμε μιά λύση
μέσα από αριθμούς
παρεμβαίνει το Παρίσι
και αλλάζει τους ρυθμούς.

Ο τροχός γυρνά και τρέχει
στην Τουρκία συννεφιά
και πικρό το δάκρυ τρέχει
μέσα στην Αγιά Σοφιά.
Η μεγάλη δυστυχία
έχει διάπλατα φανεί,
μέσα στ' ανθρακωρυχεία
οι καμένοι Οθωμανοί.

Ο τροχός της τύχης τρέχει
κι είναι σε αναμονή
ο λαός που απαντέχει
κάτι νέο να φανεί.
Τρέχουνε τα γεγονότα
στης ημέρας την κλωστή
και προσμένουνε τα ώτα
κάτι νέο ν' ακουστεί.

Είμαστε μέσα στα Μέσα
ο κοσμάκης, ευτυχώς
κι η ζωή μας η μπαμπέσα
μας την φέρνει δυστυχώς.
Το τραβάμε ντε και σώνει
με του κέρδους τον σκοπό
και τα κέρδη τα σαρώνει
στο φινάλε το ΠΡΟΠΟ.

Κι έχε γεια κόσμε καημένε
κι άκουσέ με να σου πω
κι άφησε αυτούς που λένε
για τα κέρδη του ΠΡΟΠΟ.
Άνθρωπε της ειμαρμένης
άκου και τους στοχαστές
κι από κει που τα προσμένεις
δεν θα έρθουνε ποτές...

ΤΑΚΗΣ ΚΟΛΙΑΒΑΣ - ΜΩΛΙΟΤΑΚΗΣ

Σαν σήμερα

1453 Η Κωνσταντινούπολη «πέφτει» στα χέρια των Οθωμανών Τούρκων. «Η Πόλις εάλω» έπειτα από πολιορκία ενός χρόνου.

1824 Ισχυρός αιγυπτιακός στόλος, υπό τον Χουσεΐν, έπειτα από πολιορκία δύο ημερών της Κάσου, αποβιβάζει

4.000 Αλβανούς στον Αντιπέρατο και προσβάλλει από τα νώτα τους υπερασπιστές. Σφαγές, λεηλασίες και αιχμαλωσίες καταστρέφουν το ηρωικό νησί.

1924 Ανήμερα της ιστορικής επετείου της Άλωσης της Πόλης, γίνεται η ιδρυτική συνέλευση της Αθλητικής Ενώσεως Κωνσταντινούπολης (ΑΕΚ).

1945 Ο κομουνιστής ηγέτης Νίκος Ζαχαριάδης επιστρέφει στην Ελλάδα από το Νταχάου.

1953 Εκκίνηση του πρώτου Ράλι «Ακρόπολις» με 26 πληρώματα εκ των οποίων 7 διεθνή. Το 1956 θα συμπεριληφθεί στο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα και το 1973 στο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Ράλι.

2000 Ο Γιώργος Βαρδινογιάννης, ο μακροβιότερος πρόεδρος στην ιστορία της Α' Εθνικής, αποχωρεί από τη θέση του προέδρου της ΠΑΕ Παναθηναϊκός έπειτα από 21 χρόνια, στη διάρκεια των οποίων κατέκτησε 6 πρωταθλήματα και 9 Κύπελλα Ελλάδος,ενώ στο διάστημα αυτό η ομάδα του έφθασε δύο φορές στα ημιτελικά του Κυπέλλου Πρωταθλητριών (νυν Τσάμπιονς Λιγκ).

Μέχρι τα προπολεμικά χρόνια

Λοιμώδη νοσήματα στη Λαμία

(Συνέχεια από το χθεσινό μας φύλλο)

Β2. Οι λοιμώδεις ασθένειες από το 1935 και μετά

Τα δημοσιεύματα[38] του τύπου στις αρχές του 1935 δίνουν την τραγική εικόνα[39] της χώρας μας. Είναι πρώτη σε θανάτους από φυματίωση! Σημειώνονται 10.500 θάνατοι από φυματίωση κάθε έτος. Την πενταετία 1929-1933 σημειώθηκαν 52.152 θάνατοι από φυματίωση. Περισσότερο θερίζονται τα αστικά κέντρα σε σχέση με την ύπαιθρο.

Μια τραγωδία σημειώθηκε το Φεβρουάριο του 1935 με τρεις θανάτους[40] από λύσσα στην ίδια οικογένεια. Έγινε σε χωριό του Δομοκού από δάγκωμα γάτας (πριν μήνα) σε παιδί 12 ετών. Την ίδια ημέρα πέθανε η μητέρα του παιδιού και την επομένη πέθανε και το άλλο παιδί της οικογένειας.

Από διαφήμιση (εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, 1936)

Το Μάιο του 1935 ανακοινώθηκε[41] η σύσταση και λειτουργία Υγειονομικών Συμβουλίων ή Κέντρων σε νομούς. Έγινε υποχρεωτική η μετεκπαίδευση των καθηγητών μέσης εκπαίδευσης. Θα εκτελεστούν έργα εξυγίανσης, με υποχρεωτική εργασία των κατοίκων και επίκουρο με μικρά ποσά το κράτος. Την επίβλεψη ανέλαβαν δωρεάν οι Μπάλφουρ και Ράιτ της αποστολής Ροκφέλερ. Ανακοινώθηκε ότι θα μειωθεί η τιμή της κινίνης. Θα κατασκευαστούν μεγάλα νοσοκομεία σανατόρια, σε διάφορα μέρη της χώρας. Οι μεγάλοι δήμοι θα συνεισφέρουν για κατασκευή και λειτουργία νοσοκομείου, από κοινού με τις κοινωνικές ασφαλίσεις. Είναι προφανής η οικονομική στενότητα της χώρας, που δεν διαθέτει επαρκή κεφάλαια για να προκηρύξει δημόσια έργα.

Στο τέλος του 1935 άρχισε τη λειτουργία του, με 11 ασθενείς, το "Ορεινόν Αντιφυματικόν Αναρρωτήριον Αντινίτσης" (όπως ήταν η πλήρης ονομασία του Σανατορίου Αντίνιτσας). Ήταν το μοναδικό Σανατόριο στη Στερεά Ελλάδα.

Το 1939 θα αρχίσει η κατασκευή του κτιρίου του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας. Δυστυχώς αυτή θα σταματήσει λόγω των ελληνο-ιταλικού πολέμου του '40. Θα ολοκληρωθεί όμως και τελικά το νοσοκομείο θα λειτουργήσει το 1948. Μέχρι τότε θα λειτουργεί σε διάφορα ενοικιασμένα κτίρια της Λαμίας.

Στους πρώτους μήνες του 1940, στη Συνοικία "παρά τον Σιδηροδρομικόν Σταθμόν" σημειώθηκαν κρούσματα[42] τυφοειδούς πυρετού. Προλαμβάνοντας τον κίνδυνο επέκτασης και στις λοιπές συνοικίες το Υγειονομικό Κέντρο Φθιωτιδοφωκίδος (διευθυντής ήταν ο γιατρός Δημ. Ι. Καλύβας) διενήργησε **αντιτυφικό εμβολιασμό δωρεάν** και στα γραφεία του.

Στο Μηνιαίο Δελτίο του υπουργείου Κρατικής Υγιεινής και Αντιλήψεως δημοσιεύτηκε στατιστική[43] για την παιδική θνησιμότητα. Κάθε έτος πεθαίνουν 22.074 βρέφη από λοιμώδεις νόσους, του πεπτικού, του αναπνευστικού, κ.ά. της πρώτης ηλικίας. Σε σχέση με το παρελθόν αυτή μειώθηκε και αντιστοιχούσαν 114 θάνατοι βρεφών σε 1000 ζώντα νεογέννητα βρέφη (ποσοστό θνησιμότητας 11,4 %) .

Στη διάρκεια της Κατοχής και συγκεκριμένα στις 13 Ιουνίου 1944, δύναμη Γερμανών κατέστρεψε το Σανατόριο Αντίνιτσας μαζί με τους ασθενείς του, όπως και το γειτονικό ιστορικό Μοναστήρι της Αντίνιτσας.

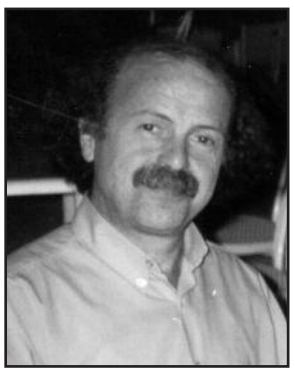

Γράφει ο
Κων/νος Αθ. Μπαλωμένος
φυσικός

Το πρώτο αντιβιοτικό, που ήταν η πενικιλίνη και ανακάλυψε το 1928 ο Αλεξάντερ Φλέμινγκ, αλλά απομονώθηκε το 1940, παρασκευάστηκε μαζικά από το 1943. Το επόμενο έτος (1944) από την ομάδα του Selman Waksman ανακαλύφθηκε η στρεπτομυκίνη, ένα ισχυρό βακτηριοκτόνο. Οι λοιμώδεις ασθένειες πλέον δεν θα είναι αθεράπευτες.

Επίλογος

Οι λοιμώδεις ασθένειες με μεγάλες προσπάθειες κάποτε εξαλείφθηκαν στο λεγόμενο δυτικό κόσμο. Κι όμως επέστρεψαν. Το καλοκαίρι του 2011 καταγράφηκαν 28 κρούσματα ελονοσίας σε Έλληνες. Μάλιστα δημιουργήθηκε ανησυχία για επανεμφάνιση της ασθένειας 37 χρόνια[44] μετά την εκρίζωσή της από την Ελλάδα. Απ' αυτούς οι 22 ασθενείς ζούσαν στη Λακωνία (πιθανά τα κρούσματα προήλθαν από αλλοδαπούς από χώρες ενδημικές στην ελονοσία), ενώ οι υπόλοιποι ήταν σε διάφορες περιοχές της χώρας.

Η παγκόσμια στατιστική[45] στο 2007 για την ελονοσία είναι σκληρή : Είναι η ασθένεια των φτωχών, σε περισσότερες από 100 χώρες, με 2 εκατομμύρια θανάτους το χρόνο. Ένα παιδί υποκύπτει στην ασθένεια κάθε 30 δευτερόλεπτα! Κι όμως ο ασθενής μπορεί να θεραπευτεί μέσα σε τρεις μέρες με φάρμακα αξίας 0,68 ευρώ!

Στο 2014 καταγράφηκαν παγκοσμίως 22.000 κρούσματα ιλαράς, που προκάλεσαν επιπλοκές και λίγους σχετικά θανάτους. Αιτία ήταν η απροθυμία[46] γονέων να εμβολιάσουν τα παιδιά τους (φοβούμενοι παρενέργειες). Στις ΗΠΑ η ιλαρά κηρύχθηκε εξαφανισμένη από το έτος 2000, αλλά επέστρεψε. Είναι γνωστό ότι η ιλαρά είναι μια άκρως μεταδοτική ιογενής ασθένεια[47], για την οποία δεν υπάρχει ειδική θεραπεία. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας ζήτησε να ενταθούν οι εμβολιασμοί κατά της ιλαράς στην Ευρώπη, ώστε μέχρι το τέλος του 2015, αυτή να εξαλειφθεί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΝΑΦΟΡΕΣ – ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

1. εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, ετών 1927-1940, Λαμία.
2. εφ. ΦΘΙΩΤΙΣ, 1884, Λαμία.
3. εφ. "Φάρος της Όθρυος", 1873, Λαμία.
4. Κωνσταντίνου Αθ. Μπαλωμένου : "Η συνοικία και ενορία των Αγίων Θεοδώρων Λαμίας (στο πρώτο μισό του 20ού αι.)", περ. ΦΘΙΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ 2006, Λαμία.
5. Κωνσταντίνου Αθ. Μπαλωμένου : "Η ζώνη της ενορίας του Αγίου Νικολάου Λαμίας (στο πρώτο μισό του 20ού αι.)", Λαμία, 2008.
6. Κωνσταντίνου Αθ. Μπαλωμένου : "Η ζώνη της ενορίας του Ι Ναού Παναγίας Δέσποινας Λαμίας (στο πρώτο μισό του 20ού αι.)", σ. 122-125, περ. ΦΘΙΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ 2008, Λαμία.
7. Κωνσταντίνου Αθ. Μπαλωμένου : "Ορεινόν Αντιφυματικόν Αναρρωτήριον Αντινίτσης", Ιούνιος 2007, Λαμία.
8. Μαρίας Τζιβελέκη-Πολυμεροπούλου : "Τα Σαϊπαίικα, Συνοικία «Τρουμπέ» Λαμίας", Λαμία 1994.
9. Νικ. Δαβανέλλου - Γεωργ. Σταυροπούλου : "Λαμία, με τη γραφίδα των περιηγητών (1159-1940)", εκδ. ΟΙΩΝΟΣ, 2005, Λαμία
10. Δημ. Νάτσιου : "Ιστορία του Γενικού Νοσοκομείου Λαμίας (1938-2007)", Λαμία, 2007.
11. Δελτίο της Μ.Κ.Ο. "ΓΙΑΤΡΟΙ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ", 2007.
12. Ιστοσελίδα http://www.in.gr
13. Ιστοσελίδα http://anoixti-matia.blogspot.gr
14. Ιστοσελίδα www.esdy.edu.gr
15. Βικιπαίδεια

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[38] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 978, σ. 1-2, 13-8-1935, Λαμία.

[39] Στα μέτρα του Υπουργείου Υγιεινής της περιόδου εκείνης περιλαμβάνονται και διορισμοί Υγειονολόγων, επιφορτισμένων με προγράμματα εξυγίανσης. Από το κράτος διατίθεται πίστωση 2 ½ εκατομμυρίων δραχ. για το σκοπό αυτό. Την επίβλεψη των μέτρων αυτών αναλαμβάνουν «άνευ ουδεμιάς επιβαρύνσεως» οι κ. Μπάλφουρ και Ράιτ της αποστολής Ροκφέλλερ (αμερικανοί). [Από άρθρο με τίτλο «Η Δημόσια Υγεία» στην εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 941, σ. 2, 9-5-1935, Λαμία]

[40] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 930, σ. 2, 28-2-1935, Λαμία.

[41] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, άρθρο «Η δημόσια υγεία», φ. 941, σ. 2, 9-5-1935, Λαμία.

[42] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 1404, σ.2, Κυριακή 7-1-1940, Λαμία.

[43] εφ. Η ΕΠΑΡΧΙΑ, φ. 1411, Σάββατο 3-2-1940, Λαμία.

[44] Στην Ελλάδα, η νόσος εκριζώθηκε το 1974, χάρη σε ένα εντατικό πρόγραμμα καταπολέμησης των κουνουπιών από το 1946 έως το 1960.

[45] Από ενημερωτικό Δελτίο της Μ.Κ.Ο. "ΓΙΑΤΡΟΙ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ" / 15-12-2007.

[46] Τη μεγαλύτερη ζημιά έκανε μια μελέτη του 1998, η οποία συνέδεε το τριπλό εμβόλιο MMR (ιλαράς, ερυθράς, παρωτίτιδας) με αυτισμό. Αργότερα, όμως, η μελέτη αυτή αποδείχθηκε απάτη.

[47] Πολλοί τη θεωρούν ακίνδυνη, στην πραγματικότητα όμως μπορεί να προκαλέσει σοβαρές επιπλοκές όπως τύφλωση, εγκεφαλίτιδα, ωτίτιδα, πνευμονία και, σε σπάνιες περιπτώσεις, θάνατο.

(ΤΕΛΟΣ)